

Кліндух В. М.
студент ФММ;
Омельченко А. І.
канд. екон. наук, ст. викладач
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0001-9376-7566

ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ США У РОЗВИТОК ВЕТЕРАНСЬКОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

З розгортанням повномасштабної війни росії проти України, надзвичайної актуальності набуло питання становлення та розвитку ветеранського бізнесу в Україні. На жаль, все більшій кількості українців доводиться зіштовхуватися з такими проблемами як інклюзивність та неспроможність влаштуватися на роботу, оскільки більшість роботодавців просто не хочуть брати на роботу людей з інвалідністю. Однак, вирішенням цієї проблеми може стати започаткування ветеранського бізнесу для тих, хто постраждав від дій країни-агресора. У дослідженні розглянуто принципи становлення і розширення ветеранського бізнесу в США, зокрема на дипломатичному рівні, як приклад для наслідування в Україні. У роботі здійснено ключових особливостей, переваг прийняття такого рішення та його наслідки для України.

Розпочнемо з загальної інформації щодо ветеранського бізнесу в США. В 2023 фінансовому році було законтрактовано проекти на суму 9,65 мільярдів доларів, які втілюватимуть малі ветеранські бізнеси США. Це свідчить про зростаючу значимість цих бізнесів у галузі оборони. Ветеранський бізнес у 2022 році згенерував 1,14 трлн доларів надходжень [1]. У США державна підтримка малого бізнесу відбувається шляхом впровадження різноманітних програм, а саме:

- гарантовані кредитні програми;
- венчурні програми;
- програми гарантування боргових зобов'язань;
- інвестиційні програми.

Один із ключових етапів у сприянні розвитку малого бізнесу в Сполучених Штатах був пов'язаний зі створенням Адміністрації малого бізнесу (Small Business Administration). Агентство з підприємництва (SBA) сприяє реалізації американської мрії для малих підприємств і підприємців. В якості основного національного ресурсу та голосу, присвяченого малому бізнесу, SBA забезпечує доступ до капіталу, підрядного досвіду, консультацій та освіти, а також надає допомогу в разі неприємностей. З моменту свого заснування SBA надала мільйони кредитів, кредитних гарантій, сертифікацій контрактів, консультаційних сесій, позик на випадок стихійних лих та інших форм підтримки для малого бізнесу.

Одним з підрозділів SBA є Ветеранські підприємства, якому належать такі проекти [2]:

Загалом уряд США здійснює активну підтримку ветеранського бізнесу. Досить швидкими темпами започатковуються нові програми, а протягом кожного року проходить інформування ветеранів щодо введення нових податків або пільг на підприємство, і загалом про нові законодавчі зміни.

Розглядаючи деталі ведення ветеранського бізнесу, то варто згадати про програми нововведень, що його підтримують. Головною такою програмою є Veterans Business Outreach Center program, яка має важливий вплив на функціональність ветеранського бізнесу. Так за її змістом, основною її функцією є надання послуг з розвитку підприємництва, таких як бізнес-тренінги, консультації та рекомендації ресурсних партнерів військовослужбовцям та ветеранам. Програма VBOC проводить безліч різноманітних тренінгів та семінарів, що допомагають ветеранам удосконалювати свою підприємницьку діяльність [3].

Як можемо побачити, уряд США здійснює активну підтримку ветеранського бізнесу. Враховуючи кількість ветеранів, не зважаючи на їх значний відсоток, це перспективний напрямок, що здатний підтримувати національну економіку країни. Впровадження нових законів, законодавчих правок та програм надають змогу ветеранам продовжувати жити більш-менш повноцінним життям, з почуттям потрібності людям і зі здатністю забезпечувати фінансово себе та своїх рідних.

Розглянемо як Україна розвиває ветеранський бізнес, впроваджуючи закордонну практику США для своїх військових. Український ветеранський фонд, Міністерство у справах ветеранів та Міністерство економіки України активно займаються підтримкою ветеранського бізнесу в Україні. Розглянемо деякі ініціативи та програми, які наразі реалізуються в Україні:

1. *Ветеранський бізнес на Diia*: у цьому розділі ветерани, їхні сім'ї та родини полеглих захисників можуть знайти інформацію щодо розвитку та підтримки ветеранського підприємництва.

Програма надає можливість реєстрації фізичних осіб як підприємців, вибору системи оподаткування та реєстрації ТОВ.

2. *Програма «20 тисяч»:* український ветеранський фонд надає фінансове підсилення ветеранам та членам родин загиблих захисників через цю програму.

3. *Гранти від USAID, Mercy Corps, ООН та МХП:* ці організації також пропонують гранти для підтримки та розвитку ветеранського бізнесу.

Таблиця 1 – Основні проекти Ветеранського підприємства як підрозділу SBA

№	Назва	Характеристика проекту
1	<i>Серія онлайн-тренінгів Boots to Business (B2B)</i>	це підприємницька освітня та навчальна програма, яку пропонує Адміністрація малого бізнесу США (Small Business Administration) у рамках Програми допомоги переходу Міністерства оборони (Transition Assistance Program). Курс містить огляд підприємництва та відповідних основ власності на бізнес. Члени дійсної служби (включаючи Національну гвардію та резерв), ветерани всіх епох і подружжя мають право брати участь
2	<i>Women Entrepreneurship Program (WVETP)</i>	<i>Veteran Training</i> навчання для відкриття або розвитку бізнесу. Для жінок-ветеранів та військовослужбовців. SBA надає фінансування для цих спеціалізованих програм навчання підприємцтву.
3	<i>Service-Disabled Entrepreneurship Program (SDVETP)</i>	<i>Veteran Training</i> для ветеранів, поранених під час виконання службових обов'язків, які є або хочуть бути власниками малого бізнесу. SBA надає фінансування для цих спеціалізованих навчальних програм.
4	<i>Ресурси для подружжя</i>	підтримка військових підприємців шляхом навчання, консультування та навчання. SBA пропонує ті самі гнучкі ресурси для подружжя, що й для ветеранів-власників бізнесу.
5	<i>Veteran Federal Procurement Entrepreneurship Program (VFPETP)</i>	<i>Veteran Training</i> тренінг із федеральних закупівель для залучених або зацікавлених компаній. Цей загальнонаціональний тренінг відкритий для компаній, які належать ветеранам та інвалідам.

Джерело: сформовано на основі: [2]

Вже сьогодні в Україні працюють десятки компаній, заснованих ветеранами. Топ-сфери в яких працює ветеранський бізнес: харчова сфера (кав'ярні, піцерії, кафе, ресторани); агропромисловий комплекс та сільське господарство; оборонно-промисловий комплекс.

Ветеранський бізнес поступово стає запорукою активного розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Фонд «Повернись живим» провів соціологічне опитування серед ветеранів та військових щодо перспектив розвитку їх бізнесу. За його результатами було встановлено, що ветерани, які очікують на допомогу від держави у створенні власного бізнесу, найбільше потребують:

- надання стартових інвестицій: фінансова підтримка на початковому етапі допоможе ветеранам розпочати свій бізнес;
- консультативна допомога: експертні консультації допоможуть ветеранам уникнути помилок та розвивати свій бізнес;
- допомога у реалізації продукту: підтримка ветеранів у виробництві та маркетингу їхнього продукту;
- менторство: Досвідчені підприємці можуть стати менторами для ветеранів, допомагаючи їм у розвитку бізнесу [4].

Отже, впровадження ветеранського бізнесу в Україні матиме значний позитивний вплив. Це сприятиме поліпшенню її економічного становища, адже за умови такої підтримки ветеранів буде процвітати розвиток регіонів. Впровадження аналогічної бізнес-структури також значно вплине на рівень працевдатності як в умовах війни, так і в майбутньому, коли буде відбуватиметься процес відбудови нашої Батьківщини.

Список використаних джерел

1. FY 2022-2026 Strategic Plan for Publication. URL: <https://www.sba.gov/sites/default/files/2022-04/FY%2020222026%20Strategic%20Plan%20for%20Publication%20%28R2%29.pdf> (the date of application: 28.03.2024).
2. Аналітична довідка. СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ВЕТЕРАНІВ: ДОСВІД США. URL: https://veteranfund.com.ua/analytics/facilitating_veteran_business_development/ (the date of application: 01.04.2024).
3. U.S. Small Business Administration. URL: <https://www.sba.gov/sba-learning-platform/boots-business> (the date of application: 01.04.2024).
4. Ветеранський бізнес: Україна та світові приклади успішного розвитку. URL: <https://finstream.ua/veteranskyj-biznes-ukrayina-svitovi-priklady-rozvytku/> (the date of application: 01.04.2024).